

Ko te uru o te ngarara nei ki roto i te wai inu o te pa, o te taone ranei. Otira he paru te tino kai-whakakaha i a ia. Hui atu hoki te piri o te noho a te tangata, te kore e tuku mai he hau pai ki roto i nga whare noho, me nga ruuma moe. I tetahi wa ka piri te ngarara nei ki runga i nga ringaringa o nga tangata tiaki i te hunga e mate ana. Ki te kore aua ringaringa e horoia ki te wai rongoa, ka tae ki te waha, ka horomia te ngarara, ka pangia ena e te mate nei. He mea ano ka taka e tahu o nga ngarara nei ki runga i nga kai. Ki te kainga atu ka pangia te tangata. He rango tetahi mea maumau haere i nga ngarara o te mate nei. Ki te tiko koraha tetahi tangata kua timata te pangia e te mate nei, ka tau te rango ki runga i tona paru. Ka piri ki runga i taua rango nga purapura o te mate, nei. Ka rere te rango nei, ka tau ki runga ki nga kai a te tangata. Ka whakarerea nga purapura ki runga i aua kai. Ki te kainga atu e te tangata, ka pangia ia e te mate nei. Kia mohio mai koutou: *Ko te paru o te tangata te wai whakatipu o te ngarara o te mate nei.*

Ehara i te mea kei to tatau whenua anake te mate nei. Kei nga wahi katoa o te ao e kaha ana te paru o te tangata, tona kainga noho, tona wai inu, tona miraka, tona whare, me tona pa. Ehara i te "taipo." ara i te "kehua" e tuku mai nei i te mate nei ki te tangata. Otira, me ki pea, te "kehua" nui tonu ko te "Paru."

I te tau 1903, e 3347 nga tangata i mate i Ingarangi me Weira. I te tau 1900, e 35,379 nga tangata o Amerika i mate i te mate nei. I nga whawhai o mua atu i te whawhai nui ka taha ake nei, nuku atu te maha o nga hoia e mate ana i te mate nei i nga mea e hinga ana i te mata. I te pakanga a te Marikena raua ko te Paniora, e 20,738 nga hoia i aitua o roto i nga hoia 107973 o Amerika. I te whawhai ki te Poa e 7991 nga hoia Ingarahi i hemo hemo i te mate nei, e 7582 ano i hemo hemo i te mata. Ko te take i penei ai te nui o nga aitua o enei pakanga, e kuare ana te iwi, tae noa ki nga takuta ki nga whakahaere e kaha kore ai taua mate.

Kei te whawhai a Rubia raua ko Tiapani, ka kitea te marama o nga takuta o tetahi taha, o tetahi taha ki te arai i te mate nei. I roto i te ope taua a Tianara Oku (Tiapanihi), 133 ano nga mea i pangia e te piwa.

Taerawa ake ki te whawhai nui o te Ao ka taha ake nei, ka kokiri ki runga te maramatanga o nga takuta o nga taha katoa. I roto i nga miriona maha i uru ki te pakanga, he iti rawa atu te kaute o nga mea i pangia e te piwa. He mate whanui tenei no te ao. I a ia te wikitoria i te wa o te kuare-tanga o te tangata. Kei te horanga o te maramatanga ka pehia te mate nei kia niho kere rawa atu.